

μοῦ ἔστειλε μιὰ « Ἀθηναίη », ὅπου ὁ Ἐποῦ (μαλλιαρικὰ Πῶπ) ξαναπερίγραφε τὸ ἐπεισόδιο καὶ ἔκραζε σὰ νικηφόρος πετεινὸς τῇ χαρᾷ του, ἐπαινώντας τὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ κτλ. Μὰ δὲς τί περίεργο! πῶς τὰ φέρνει ὁ διάβολος! Γυρνώντας τὸ πρῶτο κατεβατὸ, ἔπεσε τὸ μάτι μου σ' ἓνα ἄρθρο ὑπογραμμένο « Κοινοβουλευτικὸς », ὅπου παρατήρησα ἓνα φοβερὸ ἐξάφελμο τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ! Συγκριτικὰ του, ὅσα σαίρνει ἡ σκούπα δὲν εἶναι τίποτα. Ἄν ἤθελα νὰ ξεδιχθῶ, δὲν εἶχα παρὰ ν' ἀντιγράψω ἐδῶ τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ τὸ φιλιππικόν. Μὰ δὲν καταδέχουμαι. Ὅταν καμιά μέρα μιλήσω τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀλήθεις, θὰν τοῦ τίς πῶ ὅχι ἀπὸ πείσμα— ὅπως ὁ Κοινοβουλευτικὸς πού λυσσάει ὅταν τουρτουρίζει τώρα ἀπὸ τῇ δροσερῇ μεριᾷ τῆς ἐξουσίας, καὶ τοῦ ἄβριο θὰ φωνάξει « Εὐγενέστατε καὶ ἀπαράμιλλε ἑλληνικὲ λαί! » μέλις βρεθεῖ ἀπὸ τὸ μέρος τὸ προσήλιο— θὰν τοὺς τίς πῶ πρὸς ὄφελός του καὶ ἀπὸ συμπονιᾶ, ὅπως ἔκανε ὁ Φραγκοῦδης.

Πρόθυμος

ΑΔΕΕ. ΠΑΛΛΗΣ.

ΣΤΗ ΝΥΧΤΑ. (Ργβδ. 10, 127).

Ἡ Νύχτα, προβαίνοντας, τρογύρου
Τηράζει, ἢ θεὰ μὲ τὰ πολλὰ
Τὰ μάτια τῆς ἐφόρεσε
Ὅλα τῆς τὰ στολίματα,
Κι' ἐγνώμισεν ἢ ἀθάνατη
Τὰ πάντα, κάμπους καὶ ρόβολα.

Διώχει μὲ τὸ φῶς τῆς τῇ μαυρίλα,
Καὶ φεύγοντας βρίσκει τὴν Ἀύγῃ
Τὴν ἀδερφή σὺν δρόμο τῆς,
Καὶ τῆς φορεῖ πλουσίματα,
Ἡ ἀθάνατη, καὶ τᾶφεργα
Τότες μὲ μιᾶς ἀφανίζονται.

Θεὰ, ποῦ σὺν δρόμο σου ἀναπαύεις
Κ' ἐμᾶς, σὺν πουλιὰ μὲς τῇ φωλιά
Τοῦ δέντρον, καὶ πετούμενα,
Καὶ ζωντανὰ ποῦ στέκονται
Στὰ πόδια, καὶ τὸ λαίμαργο
Ἰέρακα διώχνε μᾶς λύκαινες

Καὶ λύκους καὶ κλέφτες διώχνε ἐδῶθε
Γιὰ μᾶς καλοπέραστη γενοῦ.—
Ἄντις θυσίας ὕμνημα
Νικητήριον σοῦ πρόσφερα,
Ὡ θυγατέρα ἀθάνατη
Τῆς Μέρας, Νύχτα, ἀποδέξου το.

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

— Γιατί, παιδί μου, δὲν πλένεις λιγάκι τ' ἄφτιά σου;
Εἶναι βρώμα γεμάτα.

— Ξέρεις, μητέρα; Τ' ἀφίω ἐπίτηδες βρώμικα γιὰ
νὰ τὰ συχαινέται ὁ δάσκαλος καὶ νὰ μὴ μοῦ τὰ τραβᾷ.

Τὸ Γιαννάκη τὸν πῆρε ἡ μητέρα του νὰ φάνε στῆς ἀ-
δερφῆς τῆς. Στὸ τραπέζι ὁ Γιαννάκης ἔχαφτε τρομερὲς κομ-
μάτες.

— Μὴ, παιδί μου, δὲ θὰ μπορέσεις νὰ τὴν καταπιεῖς.

— Ὅχι, μητέρα μου, μπορῶ. Νὰ σταθῶ ὀλόρθος,
θὰ τὴν κατεβάσω.

Ο « ΠΟΥΛΟΛΟΓΟΣ »

ΤΟΥ ΚΩΝΤΙΚΑ 701 ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ 214 φύλλο τοῦ « Νουμά »).

Σὲ περασμένα φύλλα τοῦ « Νουμά » δημοσίεψα μερικὰ παράλληλα κομμάτια ἀπὸ τὴν Ἀθηنيώτικη καὶ Βιεννέζικη παραλλαγή τοῦ Πουλολόγου γιὰ νὰ δώκω δείγμα τῆς γλώσσας αὐτοῦ τοῦ δημοτικοῦ κειμένου. Πιὸ συγκριτικὰ καὶ διάπλατα γιὰ τὴ γλώσσα καὶ τὴ γραμματικὴ τῆς Ἀθηنيώτικης παραλλαγῆς θὰ μιλήσω στὸν πρόλογο τῆς συλλογῆς μου: *Carmina popularia graeca medii aevi e variis codicibus edita*. — Ὡστε δῶ λίγα, πολὺ λίγα λόγια θὰ εἰπῶ.

Ὁ κ. Krumbacher μιῶντας γιὰ τὴ γλῶσσαν τῆς Βιεννέζικης παραλλαγῆς λέει: « ἰδιαζούσης προσοχῆς ἄξιος καθίσταται ὁ Πουλολόγος διὰ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀποστροφολογίαν τῆς δημώδους γλώσσας » (1) Τὸ αὐτὸ μπορούμε νὰ διαλαλήσουμε κρίνοντας καὶ ἀπὸ τὸ κείμενον τοῦ Κουμνιώτου κῶντικα. Σὲ δαῦτον κιόλας τὸ ἀποστροφολογικὸν τῆς δημοτικῆς γλώσσας εἶναι πιὸ σταθερό. Καθὼς ὅμως συμβαίνει σ' ὅλα τὰ δημοτικὰ μεσαιωνικὰ κείμενα ἔτσι καὶ στὸν Πουλολόγον ἀνακατέδονται λέξεις καὶ χρήσεις ἀρχαῖες καὶ παλαιαῖες μᾶζι μὲ δημοτικὰ καθὼς καὶ μὲ πλασμένες καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς συγγραφιδες. Τὸ τέτοιο ὅμως γλωσσικὸ ἀνακάτωμα τοῦ πουλολόγου εἶναι πολὺ πιὸ μέτριο ἢ τὸν συγκρίνουμε πρὸς ἄλλα κείμενα. Στὴν Ἀθηنيώτικη παραλλαγή ἀρχαῖες λέξεις καὶ χρήσεις εἶναι π. χ. οἱ ἀκόλουθες: ἤρξαντο ὀβριῖν (στίχ. 33), ἐγείρεις (στίχ. 40), ἐγείρου (στίχ. 66, 100), ὕπιος (στίχ. 49), πίπεις (στίχ. 49), οὐκ ἤθελες ἐλθεῖν (στίχ. 147), ἀπῆρξατο (στίχ. 205), αἶμα τευμυμένον (στίχ. 313), ἐν μέσῳ (στίχ. 347), οἶδα (στίχ. 350), ἔρηος (στίχ. 351), ἤρξατο (στίχ. 60, 393, 431, 459, 470), ἤρξαντο (στίχ. 452), ποιῶ (στίχ. 455), ποιεῖς (στίχ. 474), οὐ ποιήσεις (στίχ. 482), κλ. κλ. κλ. κατὰ ὀνομαστικὰς τριτοκλίτες βασιλεὺς (στίχ. 133, 434, 448), νόραξ (στίχ. 389), ἔβρις (στίχ. 469) κλ. μερικὲς γενικὲς μὲ τίς κατάληξεις ας, ος καὶ εως, πολυάριθμες αἰτιατικὲς μὲ κατάληξεις αν, εν, ον, εἰς οὐδέτερά μὲ κατάληξιν ον, κατὰ χρόνοι ρηματικοὶ σχηματισμένοι σύμφωνα μὲ τὸ ἀρχαῖον τυπικὸν π. χ. εἰρήσαν (στίχ. 59, 94, 120, 365), εἰπέ μοι (στίχ. 63), ἤκουσε (στίχ. 389), νὰ ὑποκλιθῶμεν (στίχ. 447), ἐστράφη (στίχ. 487), κλ. κλ. ἀκόμη κατὰ ἐνεστώτι τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου μὲ κατάληξιν ουσί(ν) π. χ. καταβρωμοῦσι (στίχ. 134), θαροῦσιν (στίχ. 139, 176, 177), κάμνουσι (στίχ. 156), γνωρίζουσι (στίχ. 260), θαροῦσιν (στίχ. 292), τιμοῦσι (στίχ. 314), χρήζουσι (στίχ. 330), κλιζοπατοῦσι (στίχ. 343), φοβερίζουσι (στίχ. 444), καταδικάζουσι (στίχ. 453), λέγουσι (στίχ. 454), στένουσι (στίχ. 461), βλέπουσι (στίχ. 463), προσκυνοῦσιν (στίχ. 463), κλ. τὰ συχνότατα ἀρνητικὰ μόρια οὐ καὶ οὐκ καὶ οὐδὲν καὶ ἄλλα παρόμοια ποὺ χωρὶς καμιά ἀντιλογία μπορούμε νὰ βεβαιώσουμε πῶς δὲ στέκανε στὸ στόμα τοῦ ρωμαϊκοῦ λαοῦ στὰ χρόνια ποὺ γράφηκε ὁ πουλολόγος. Μὰ πιὸ πολλὰς καὶ ἀπὸ τίς ἀρχαῖες λέξεις εἶναι ἴσως κείνες ποὺ φαίνεται πῶς ἔπλασεν ὁ συντάχτης τοῦ ποιήματος αὐτός του. Τέτοιες, ἰδιόπλαστες δηλαδὴ τοῦ συντάχτη λέξεις, εἰπὼ τουλάχιστον νομίζω στὴν Ἀθηنيώτικη παραλλαγή τίς ἀκόλουθες: Λιμνοαναθρεμμένε (στίχ. 10), τζαφαροσκυλοπελαργί (στίχ. 25), καμηλοπελατάρη (; στίχ. 25), παλαιοδραπανομήτη (στίχ. 26), καμηλόδραχος (; στίχ. 65), μελανομαυροφόρος (στίχ. 68), ψεματοφωνορίκουσα (στίχ. 102), δελφινοθαλασσίτη (στίχ. 104), θαλασσοκοπάνιος (; στίχ. 105), παλαιοβραχοδαρμένε (στίχ. 105), παλατοπαιδευμένην (στίχ. 119), βρωμοχρωτόσημη (στίχ. 132), βρωμοστοχλόχρωτη (στίχ. 170), μίξοσκατοφάρη (στίχ. 206), παλαιαναθρεμμένοι (στίχ. 216), καπουλαναθρεμμένος (στίχ. 236), τραυλοκηλαδοῦσα (στίχ. 306), μυριοκακοχυμένον (στίχ. 331, σύγρινε καὶ στίχ. 344) σκοτεινοπερατοῦσα (στίχ. 355). Τὸ παραξένον εἶναι ὅτι πολλὰς φορές σ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν στίχο βρίσκονται ἀδερφοῦμένα μὲ ἀρχαῖα λέξη καὶ ἓνα δημοτικὸν τύπον καὶ μὲ δημοτικὴν χρῆσιν μᾶζι μὲ μὲ ἀρχαῖα. Ἐπειτα πολλὰς λέξεις βρίσκονται ἄλλου μὲ συνίζησιν καὶ ἄλλου ἀσυνίζητες. Δὲς ποιὰς λέξεις βρίσκονται στὴν Ἀθηنيώτικη βεβαιὰ παραλλαγή— μὲ συνίζησιν: ἀεὶος (στίχ. 1), παιδιοῦ (στίχ. 2, 435), ὀρνέων (στίχ. 3), ἀγριόφωνε (στίχ. 10, 441), παλαιοκάρι (στίχ. 17, 72), πουλιὰ (στίχ. 20, 400, 432), θαριά (στίχ. 21), ἐβαριώμενον (στίχ. 22), ἐγκωμιάσω (στίχ. 24), παλαιοδραπανομήτη (στίχ. 26), βρωμιάς (στίχ. 29), κουβουκλαρέα (στίχ. 36, 161), ποδιὰ (στίχ. 40), ακατόρθου (στίχ. 42), ἀτιμὰ (στίχ. 43), δνάρια (στίχ. 48), ὁμοιάσεις (στίχ. 50, 82, 123), ἐλεεινὲ (στίχ. 70, 239), ἐκκλήσιον (στίχ. 73, δύο φορές), γιαιλὸς (στίχ. 76), καρφιά (στίχ. 76), ἀλήθειαν (στίχ. 80), σιδεροστήρια (στίχ. 84, 187), πύσης (στίχ. 85, 137, 399), χιονήσει (στίχ. 87), καπέλια (στίχ. 90), χωριὸν (στίχ. 91), παλαιοβραχοδαρμένε (στίχ. 105), ἀλγυαλὸν (στίχ. 106), διαβαίνεις (στίχ. 106), γιομαπίσεις (στίχ. 110), διαλαλήτην (στίχ. 116), μεσομβριανὲ (στίχ. 116), ὕφια (στίχ. 126, 131), διακονοῦσι (στίχ. 128), βασιλέως (στίχ. 129), μυριοκαπισμένη (στίχ. 132), σκουμπριά (στίχ. 133), μεθυσιὰ (στίχ. 134), περιγιάλι (στίχ. 136), γυαλὸν (στίχ. 136), παλαιοζέρασμα (στίχ. 149), μυριοκαπισμένον (στίχ. 149), μοιρολογίτρια (στίχ. 151), ὁμοιάζω (στίχ. 152), παλῖα (στίχ. 153, 499), ἐπιπιδία (στίχ. 156), ποδάρια (στίχ. 163, 394), μηχανία (στίχ. 171), ὁμοιάζει (στίχ. 186), πουλάκια (στίχ. 189), καρδιά (στίχ. 191, 195), ἀετὸν (στίχ. 199), παιδιὰ (στίχ. 210, 343), σπαθοκαταλυοῦνται (στίχ. 210), πουλάκια (στίχ. 213), χάδια (στίχ. 213), ἀντριωμένοι (στίχ. 215), παραγιαλίτες (στίχ. 222, 270), ἀφασιανὸν (στίχ. 222, 319), ἀφασιανὲ (στίχ. 223), κομμάτια (στίχ. 224), γερανίον (στίχ. 226), γαλάζιον (στίχ. 226, 288), μεσοφωνιά (στίχ. 230), ἀφασιανὸς (στίχ. 238), μυριοχρωμένον (στίχ. 245), μυριοσυνειδισμένον (στίχ. 245), χροεφειλέτης (στίχ. 246, 251, 255), δάκτυας (στίχ. 258), σκιάδι (στίχ. 265), ἀπαιδευσιὰ (στίχ. 269), ἀδιάντροπε (στίχ. 281), μυριοχρωμένον (στίχ. 282), πτωχιάν (στίχ. 289), χέρια (στίχ. 327), κοινδοῦνια (στίχ. 327), πιάνω (στίχ. 329), ἀφασιανὸς (στίχ. 329), δρίκμα (στίχ. 329), μυριοκατησχυμένον (στίχ. 331), ταξείδια (στίχ. 345), κοιλιά (στίχ. 360, 364, 382), μούροια (στίχ. 378), παλαιογάδουρον (στίχ. 379), καταδιώχνουσι (στίχ. 385), σμυγίλιον (στίχ. 392, 393, 452, 493), γέλιο (στίχ. 394), πουλιῶν (στίχ. 394, 436), λιανὰ (στίχ. 394), κραιέναι (στίχ. 395), διατὶ (στίχ. 396), πάπια (στίχ. 401, 416, 426, 491), βασιλεῖα (στίχ. 409, 454, 473, 487), γρεᾶ (στίχ. 419), ἐξαδέλφια (στίχ. 420), ἀσκορδίαλος (στίχ. 424), λόγια (στίχ. 424, 450, 464), σκορδιῶν (στίχ. 429, 461, 485), γκαρδιώση (στίχ. 430), εὐγενεῖαν (στίχ. 445), προ-

(1) Κρουμβάχερ: Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας.... Ἑλληνικὴ μετάφρασις Γ. Σωτηριάδου. (Στὴ βιβλιοθήκη Μαρσέλης). Τόμ. Γ'. Ἀθήνα 1900, σ. 110.